

Observatori de la Infància
i l'Adolescència
de Lleida

La infància
i l'adolescència
de la ciutat de Lleida
6è informe
2019-2020

Universitat de Lleida

Ajuntament de Lleida

Introducció	4
La infància de la ciutat	6
Educació	8
Salut	10
Cultura, oci i lleure	11
Participació	12
Serveis socials	14
La veu e la ciutat: Recull d'aportacions	16
L'Observatori recomana	25
Experts i famílies participants	28
Els informes anteriors	29

Objectius

Igual que en les edicions anteriors, l'objectiu d'aquest sisè informe és **conèixer la situació de la infància i l'adolescència a la ciutat de Lleida** entre els anys 2019 i 2020. En concret, es pretén:

- **Analitzar les dades** corresponents als àmbits de l'educació, la salut, la cultura, l'oci i el lleure, la participació i els serveis socials.
- **Contrastar les dades amb els agents implicats** en l'atenció a la infància i l'adolescència **a través d'un procés de debat participatiu**, del qual formen part professionals dels diversos àmbits, famílies i els mateixos infants i joves de la ciutat.
- **Fer balanç** de les recomanacions i propostes dels informes anteriors.
- Posar a l'abast de totes les entitats o institucions de la ciutat l'informe per **esdevenir una eina d'anàlisi, de reflexió i de coneixement global de la situació dels infants i joves de Lleida**.

Antecedents

L'any 2009 el Consell Assessor Municipal de la Infància i l'Adolescència de Lleida cregué necessari elaborar periòdicament estudis que informessin sobre l'estat dels infants i els adolescents de la ciutat.

Fruit d'aquesta motivació, l'any 2009 es va signar un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Lleida i la Universitat de Lleida per a la creació de l'Observatori de la Infància i l'Adolescència de Lleida.

Amb la voluntat de ser una eina per planificar les polítiques d'atenció a la infància, l'any 2011 es va presentar el primer informe referent a l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat entre els anys 2009 i 2010. Des d'aleshores s'han elaborat quatre informes més: 2011-2012 (segon informe), 2013-2014 (tercer informe), 2015-2016 (quart informe) i 2017-2018 (cinquè informe).

Metodologia

Com en tots els estudis anteriors, el sisè informe ha estat elaborat prenent com a referència la **Convenció dels Drets de la Infància**. El marc d'estudi ha tingut present una concepció dels infants com a subjectes de drets, creatius i participatius, amb totes les capacitats de modificar i influenciar el seu entorn. Això significa que han estat implicats en la descripció i l'anàlisi de la seua realitat. També s'ha comptat amb la participació d'experts i famílies.

Les dades aportades per tots ells han estat extretes a partir de grups de discussió. Novament, la recerca i anàlisi de la informació s'ha estructurat en sis grans blocs temàtics: educació; salut; participació; cultura, oci i lleure; serveis socials, i ciutat. La recerca d'informació s'ha fet mitjançant la complementarietat metodològica tenint en compte:

- **Informació de caire quantitatiu**, partint d'indicadors de tipus objectiu. Les dades i els recursos en relació amb cadascun dels àmbits s'han obtingut a través de documents públics de l'Ajuntament i d'altres administracions autonòmiques o estatals.
- **Informació de caire qualitatiu**, partint d'indicadors de tipus subjectiu, com ara la percepció i l'opinió sobre les necessitats i la problemàtica emergent, els recursos o les potencialitats de la ciutat. Aquesta informació s'ha obtingut a partir de 5 grups de discussió (GD) amb 35 experts de tots els àmbits, així com 5 grups de discussió amb infants i joves d'entre 8 i 18 anys de les diferents zones escolars de la ciutat (2 grups de joves i 3 grups d'infants). S'ha ampliat el nombre d'infants i joves consultats i per primera vegada, també s'ha introduït 1 grup de discussió amb famílies i/o representants d'AFA escolars. Com a novetat en el desenvolupament dels GD, també s'ha introduït una tècnica de recerca dirigida a afavorir la reflexió, el diàleg i l'intercanvi d'idees de tots els participants: l'ús de les cartes del joc Dixit, un joc de taula en què es fa servir la imaginació per suggerir un tema, paraules, frases o històries.

Estructura i distribució de la població

La tendència:

Disminueix lleugerament la població infantil i juvenil, així com la població global de la ciutat.

Es destaca:

L'estructura de la població infantil i juvenil ha canviat radicalment al llarg dels darrers anys.

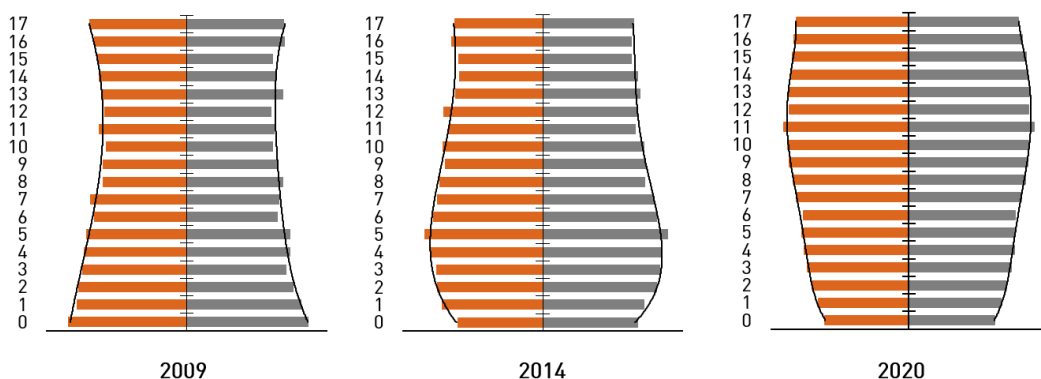
L'any 2020 a la ciutat de Lleida hi vivien **25.768 infants i joves, un 18,27% de la població** censada a la ciutat, xifrada en 140.998 persones aquell mateix any. Així doncs, el 2020 la població de 0 a 17 anys disminuï lleugerament: aquell any a Lleida hi havia 317 infants i adolescents menys que l'any anterior. Per tant, aquest fet implica que es reprèn la tendència decreixent que anys enrere tenia l'evolució de la població de 0 a 17 anys.

En el període comprès entre els anys 2019 i 2020 **la distribució de la població de 0 a 17 anys per barris mostra una variació desigual, ja que augmenta en alguns barris i disminueix en altres**. Dels 21 barris de la ciutat, 7 han vist augmentar el nombre d'infants i joves (7 barris menys que en el període 2017-2018), mentre que en els 14 restants aquest nombre ha disminuït. Els barris amb més població infantil i juvenil continuen sent Balàfia (3.294), Bordeta (2.995) i Pardinyes (2.664).

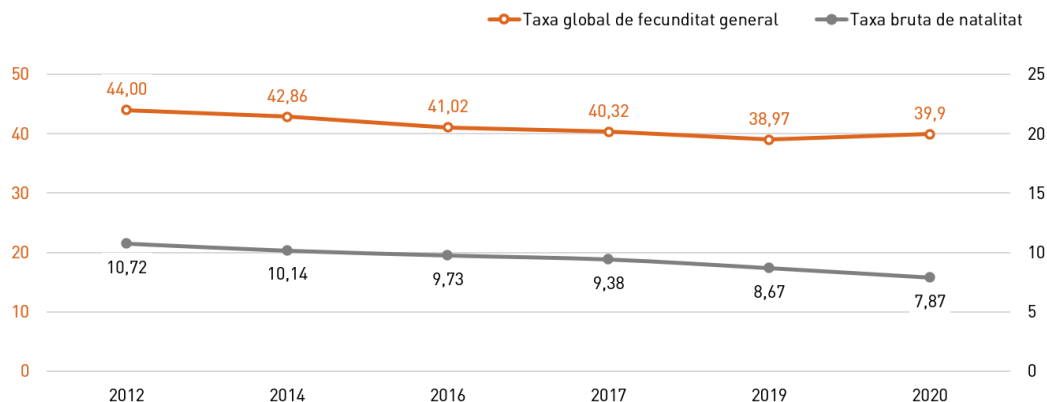
Moviment natural de la població

Tal com es destacava en informes anteriors, **es constata el canvi notable que durant els darrers anys s'ha fet palès en l'estructura de la població infantil i juvenil:**

Estructura de la població de 0 a 17 anys per edats
Període 2009-2020

Evolució de la taxa global de fecunditat general i la taxa bruta de natalitat Període 2012-2020

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT.

la piràmide de població tendeix a adoptar una forma regressiva. Això s'ha degut en bona mesura al descens de la taxa bruta de natalitat i fecunditat. La tendència des de l'any 2012 confirma un descens gradual de la població infantil i juvenil. **A Lleida neixen de mitjana 7,87 infants per cada 1.000 habitants, una diferència de 5 punts respecte a la que hi havia fa deu anys.**

Pel que fa al **nombre d'infants i d'adolescents d'origen no autòcton**, augmenta respecte a les xifres registrades en el darrer informe. L'any 2020 a Lleida hi havia un total de 3.294 infants, la qual cosa representa un 12,78% del total d'infants i joves de la ciutat. Així doncs, respecte a l'any 2018, la població de 0 a 17 anys d'origen no autòcton ha augmentat en 396 infants. Els barris que concentren més població d'origen no autòcton són Príncep de Viana - Clot (39%), Centre Històric (38%), Balàfia (18%), Mariola (24%), Pardinyes (17%), Universitat (28%), Bordeta (14%), Cappont (16%) i Institut-Templers (25%).

Finalment, a diferència del darrer informe, es destaca que **en el període 2019-2020 ha disminuït el nombre d'infants nascuts de mares adolescents**, tant a Lleida com a Catalunya. Aquesta dada trenca amb la tendència dels darrers anys.

Es destaca:

Disminueix el nombre de nadons nascuts vius de mares adolescents tant a Lleida com a Catalunya.

La tendència:

Continua el descens de la natalitat, igual que en els informes anteriors.

La tendència:

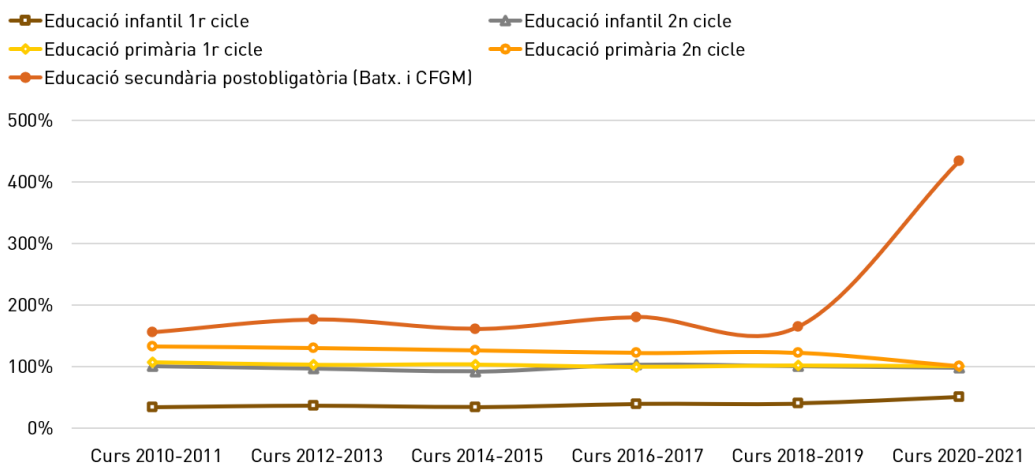
Augmenta considerablement el nombre de places i alumnes matriculats en l'oferta formativa en línia dels centres de la ciutat (etapa postobligatòria).

L'any 2020 a Lleida hi havia 54.616 alumnes escolaritzats en centres educatius, 25.768 més que la població total censada. Aquest fet es deu a l'increment pel que fa al nombre de places i alumnes matriculats en l'oferta formativa en línia (etapa postobligatòria) dels centres educatius de la ciutat.

De nou, es posa de manifest que Lleida continua exercint un fort «efecte capital» de concentració d'alumnat. **Les taxes d'escolarització es mantenen en nivells molt similars als dels anys anteriors excepte en l'etapa d'educació postobligatòria, que és quan s'experimenta aquest increment notable.**

En les etapes educatives d'educació primària i secundària obligatòria la taxa d'escolarització es manté fluctuant en nivells estables per sobre del 100%. Així mateix succeeix en el segon cicle de l'etapa d'edu

Evolució de la taxa d'escolarització per nivell educatiu a la ciutat de Lleida Període 2010-2020

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT i del Departament d'Educació

cació infantil. Pel que fa al primer cicle d'educació infantil, la taxa d'escolarització se situa en el 98,6%.

Per tant, **es manté la mateixa tendència que als anys anteriors, quan s'assenyalava que cada cop més famílies escolaritzaven més aviat els fills.**

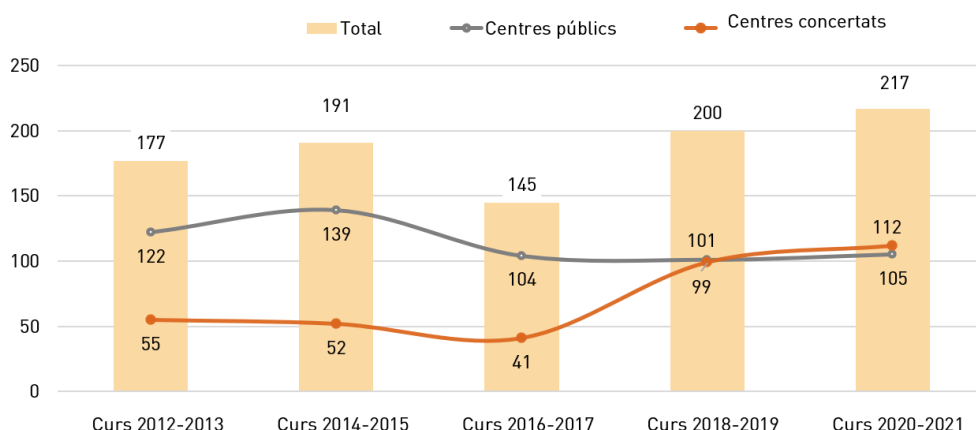
Pel que fa al nombre de matriculats en centres d'educació especial (CEE) durant els anys 2019 i 2020, s'observa que se segueix incrementant progressivament el nombre d'alumnes matriculats en aquests recursos educatius, tendència que ja s'apuntava en l'informe anterior.

El nombre de matriculats en centres d'educació especial el curs 2020-2021 s'ha mantingut en valors similars als del curs anterior tant en centres públics com en concertats.

Es destaca:

Les famílies continuen escolaritzant els fills en edats cada vegada més primerenques.

Evolució del nombre de matriculats a la ciutat de Lleida en CEE i per tipus de centre Període 2012-2020

Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació

La tendència:

Disminueix el nombre i percentatge de parts de mares adolescents respecte a les dades analitzades en el darrer informe.

Es destaca:

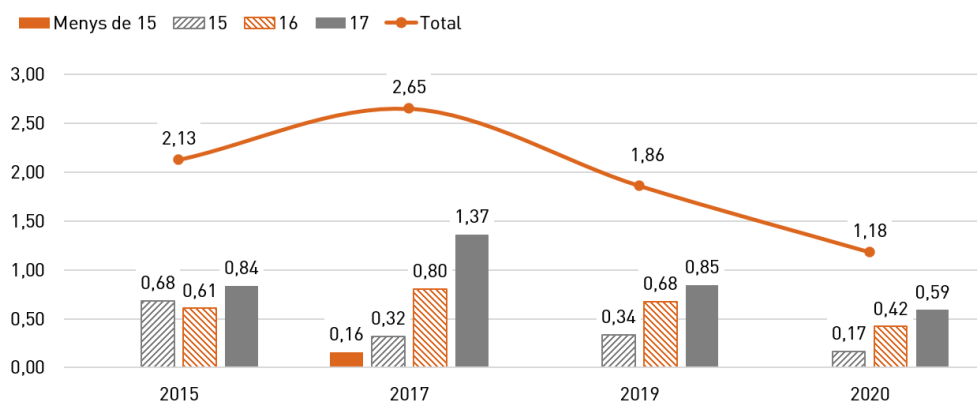
La salut mental de la infància i l'adolescència és una necessitat augmentada per la pandèmia.

Els recursos sanitaris per atendre la infància i l'adolescència s'han mantingut des de la redacció del darrer informe.

L'any 2020 **el nombre de parts i de naixements** (tant simples com múltiples) a la ciutat de Lleida **continua disminuint de manera progressiva**. Així doncs, es posa novament de manifest que cada vegada neixen menys infants a la ciutat. Respecte al nombre i el percentatge de parts entre la població juvenil de la ciutat, s'observa un canvi notable de tendència (tal com s'ha indicat anteriorment). En valors absoluts, l'any 2020 a Lleida van néixer 14 nens, mentre que l'any 2017 en van néixer 33, fet que representa una diferència estadística del 1,47%. Malgrat que hagin disminuït les xifres, **el registre de parts entre la població adolescent segueix constatant la necessitat d'augmentar els esforços per tal de promoure l'educació afectiva i sexual entre aquest perfil de població**.

En relació a la salut mental, **les dades recollides, la tendència ascendent detectada en anteriors informes així com els efectes de la pandèmia, apunten que els casos de salut mental de la població infantil i juvenil han augmentat en el període analitzat**.

Evolució del percentatge de parts entre la població juvenil a Lleida segons l'edat de la mare Període 2015-2020

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT

La programació d'oci i de temps de lleure de la ciutat ha variat en aquest període 2019-2020 especialment a causa de la pandèmia de la COVID-19, ja que molts recursos van haver de finalitzar o aturar l'activitat totalment o parcialment (durant alguns mesos). L'oferta de programes i serveis culturals de l'any 2018 era gairebé la mateixa que la del 2016 (61 ofertes lúdiques); tot i així, resulta complicat quantificar la programació municipal d'oci i de temps de lleure de l'any 2020 per les esmentades repercussions de la pandèmia. Tenint en compte els recursos que s'han mantingut totalment o parcialment, el 2020 la xifra és de 52 ofertes lúdiques, 9 menys que en l'informe anterior.

Per la seua banda, i de la mateixa manera, els recursos esportius dedicats a la infància de la ciutat han experimentat una petita disminució respecte a l'any 2018.

Tot i així, **l'oferta d'instal·lacions i recursos esportius de la ciutat, l'oferta esportiva infantil i juvenil per a infants amb diversitat funcional, així com l'oferta de serveis d'intervenció socioeducativa** (SIS, nova denominació dels centres oberts municipals i de les ciberaules), **es mantenen en valors pràcticament iguals als de l'informe anterior.**

La tendència:

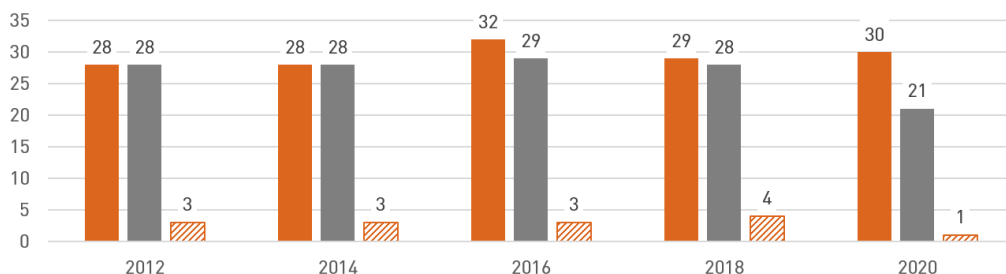
En general, es manté l'oferta d'instal·lacions de recursos esportius de la ciutat, així com els serveis d'intervenció socioeducativa.

Es destaca:

Es denota una disminució genèrica de l'oferta d'oci i lleure de la ciutat relacionada directament amb la pandèmia i la crisi de la COVID-19; les restriccions i aturades totals o parcials dels serveis i recursos no van permetre que algunes iniciatives poguessin seguir oferint-se.

Evolució del nombre de programacions d'oci i temps de lleure per a la població infantil i juvenil Període 2012-2020

- Oferta municipal en quant a programació d'oci i temps lliure per a la població infantil i juvenil
- Altres ofertes municipals i d'altres entitats en quant a programació d'oci i temps lliure per a la població infantil i juvenil.
- ▨ Oferta que realitza el municipi als centres escolars, que inclou activitats de temps lliure i cultura

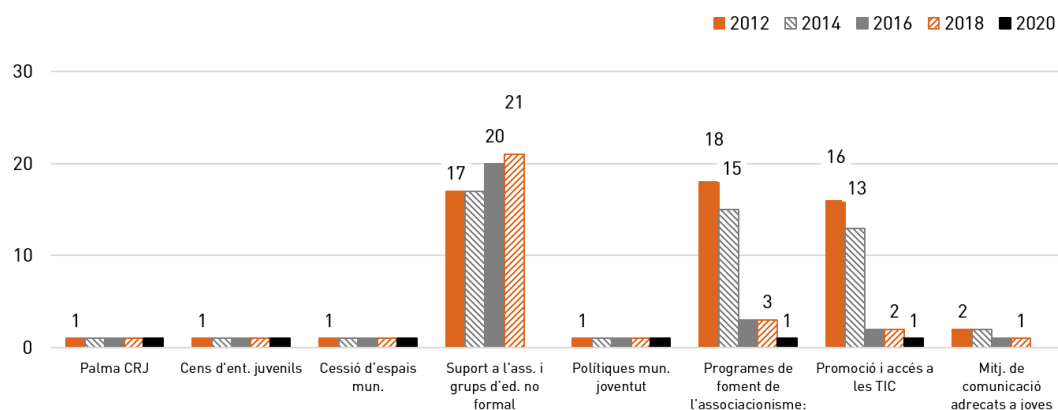
La tendència:

Es manté el nombre de recursos municipals de promoció de la participació infantil i juvenil sense cap variació des de l'any 2014.

El nombre de recursos i serveis que promouen la participació infantil i juvenil a la ciutat —el Consell Assessor Municipal d'Infància i Adolescència, el Consell Escolar Municipal, el Plenari dels Infants i Adolescents, la Defensora de la Infància i l'Adolescència i el Consell de la Joventut— **s'ha mantingut en el període 2019-2020 malgrat els efectes de la pandèmia.**

A banda d'aquests recursos municipals, a **Lleida ha disminuït lleugerament el nombre de centres, entitats i iniciatives de promoció de la participació infantil i juvenil** per continuar les tasques de suport a l'associacionisme i als grups d'educació no formal. També les entitats i iniciatives de participació en les polítiques municipals de joventut i de foment de l'associacionisme a través de programes per a la promoció i l'accés a les noves tecnologies i als mitjans de comunicació adreçats específicament a infants i joves. En conjunt s'ha passat d'una xifra de 200 (2018) a 178 (2020). Aquesta disminució es deu, novament, als efectes de la crisi de la pandèmia de la COVID-19.

**Evolució del nombre de centres, entitats i iniciatives de promoció de la participació (1)
Període 2012-2020**

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ajuntament de Lleida

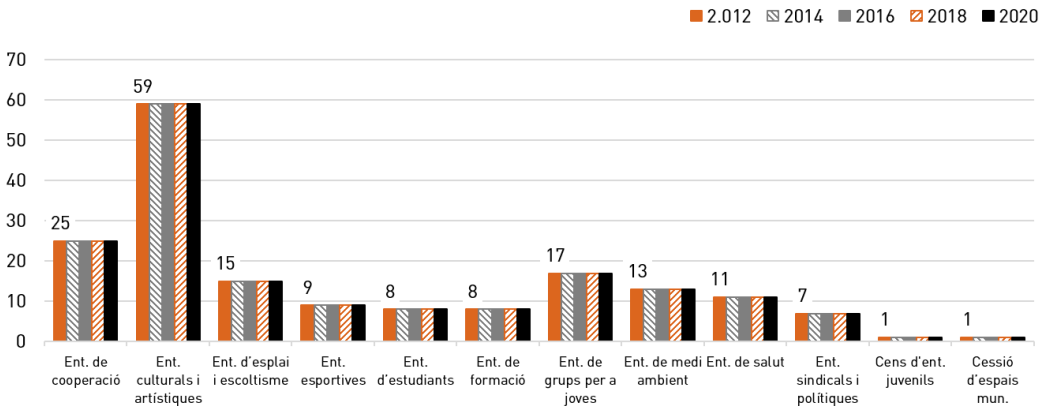
Dins de les polítiques de suport a l'associacionisme, entre els anys 2019 i 2020 també **disminueix considerablement el nombre d'entitats d'escoltisme, d'estudiants, de grups per a joves, de medi ambient i les sindicals i polítiques, a diferència de l'informe anterior. La pandèmia i les aturades dels recursos repercuteixen en l'oferta o la tasca d'aquestes entitats.**

Pel que fa als recursos de participació en les polítiques municipals de joventut, es manté el nombre de plens i consells que fomenten la participació dels infants i joves de la ciutat. Respecte als programes de foment de l'associacionisme, **s'ha incrementat lleugerament el nombre de centres, entitats i iniciatives de promoció de la participació infantil i juvenil.**

Es destaca:

Els infants, adolescents, famílies i experts consultats en els grups de discussió destaquen novament la necessitat de revisar les metodologies i iniciatives adreçades a la població infantil i juvenil.

**Evolució del nombre de centres, entitats i iniciatives de promoció de la participació (2)
Període 2012-2020**

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ajuntament de Lleida

La tendència:

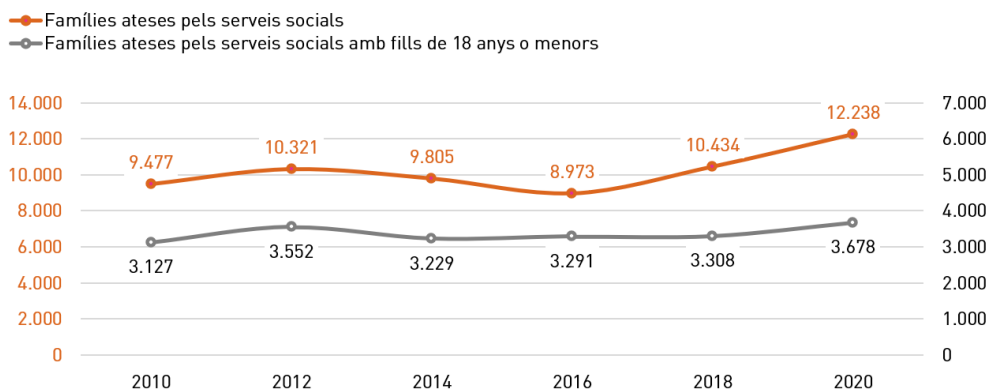
Augmenta el nombre i el percentatge de famílies ateses pels SSAP.

L'any 2020 a Lleida hi havia 53.130 famílies, 574 més de les que hi havia l'any 2018 (+1,09%). D'aquestes famílies, 12.238 (22,85%) van ser ateses pels serveis socials d'atenció primària (SSAP), 3.678 de les quals eren famílies amb fills menors de 18 anys.

Aquest increment en el nombre de famílies de la ciutat ha anat acompanyat d'un augment del nombre de famílies ateses pels SSAP, amb fills menors de 18 anys o sense. En el període estudiat, els SSAP han atès 1.804 famílies més que en l'informe anterior. Aquest fet constata el que s'apuntava en informes anteriors: **el nombre de famílies ateses pels SSAP segueix una tendència creixent tant si disminueix el nombre total de famílies de la ciutat com si s'incrementa.** Aquestes dades posen de manifest novament que **les famílies de la ciutat viuen cada vegada més situacions de vulnerabilitat, especialment en l'àmbit familiar.**

Les dades indiquen que **l'augment de la vulnerabilitat familiar s'ha notat especialment en certes zones de la ciutat**, en concret a la zona 1 (Barri Antic i Zona Alta, +1,9%), zona 3 (Balàfia, Secà de Sant Pere, Pardinyes, +0,98%) i zona 2 (Mariola, Escorxador, Raimat i Horta-Mariola, +0,39%). Tot i així, a totes les zones s'ha incrementat el nombre de famílies usuàries dels

Evolució del nombre de famílies ateses pels SSAP amb i sense fills menors de 18 anys Període 2010-2020

SSAP amb fills menors de 18 anys, i la zona 3 continua sent la més afectada, igual que en el darrer informe. Aquest increment general de la demanda als SSAP podria relacionar-se amb el creixement de l'atur, els efectes de la pandèmia i l'augment de casos de salut mental, entre d'altres.

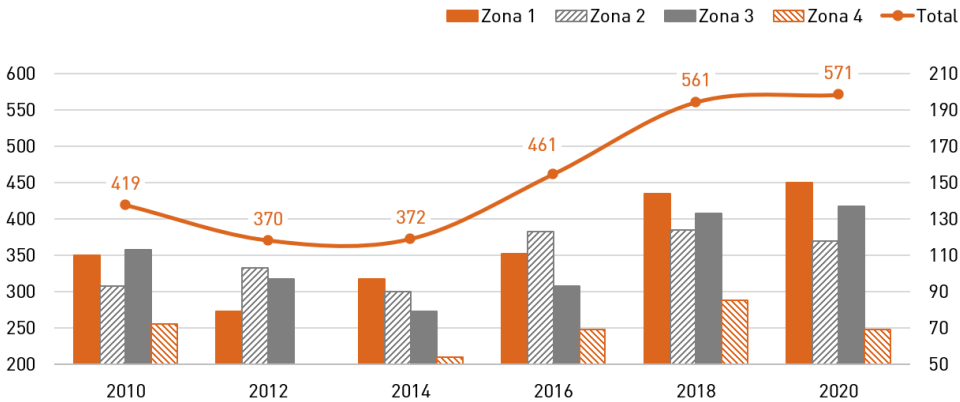
L'any 2020 destaca per un increment considerable de la majoria dels problemes detectats respecte a l'any 2018; en especial, **cal destacar el creixement de les dificultats de tipus personal, familiar o social (+661), d'habitatge (+692), econòmiques (+420), de salut (+288) i d'alimentació (+225).**

Amb relació a l'evolució i al nombre d'expedients treballats pels equips d'atenció a la infància i l'adolescència (EAIA) de la ciutat, s'observa que la tendència des de l'any 2012 ha estat creixent. Durant el període analitzat (2019-2020), **la xifra total d'expedients treballats pels EAIA s'ha incrementat fins a arribar a 571 (2020)**, i el 2019 s'ha registrat el nombre rècord (580 expedients). Així doncs, **s'incrementen les situacions de vulnerabilitat i, en part, són les famílies més vulnerables les que pateixen de manera més intensa els efectes derivats de la pandèmia i la crisi de la COVID-19**, fet que podria relacionar-se amb aquest increment i manteniment elevat respecte a les dades recollides en el darrer informe.

Es destaca:

S'incrementa lleugerament el nombre d'expedients treballats en els EAIA, fruit de l'augment de la vulnerabilitat de les famílies

Evolució del nombre total d'expedients treballats en els EAIA i per zones
Període 2010 i 2020

Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ajuntament de Lleida. No inclou dades d'altres zones perifèriques.

Per fer l'anàlisi de les dades produïdes en els diferents grups de discussió, una vegada fet el buidatge i transcripció, es van identificar les dimensions segons la temàtica emergent. En aquesta anàlisi, a diferència de la resta d'informes, **es va utilitzar la triangulació de fonts d'informació**. Així doncs, **s'analitzen de manera conjunta els relats de tots els participants (experts, infants, joves i famílies)** amb la finalitat de donar el mateix valor a totes les aportacions, facilitar que el contrast entre diverses percepcions es pugui dur a terme més fàcilment i focalitzar l'anàlisi en les necessitats concretes del moment o context. Seguidament, es mostra una síntesi de les aportacions extretes sobre cada tema.

La temàtica emergent en la qual els participants van focalitzar les seues aportacions va ser la següent:

Les repercussions de la crisi de la pandèmia de la COVID-19:

Els infants i joves recorden el temps de pandèmia expressant una gran varietat de sentiments i emocions. Tot i així, els que destaquen més són la por, la tristesa, la ira, l'angoixa, l'avorriment i la soledat.

Vaig experimentar diversos sentiments. A vegades estava content, altres trist, altres enfadat. Tenia molta por i, al mateix temps, curiositat per saber què passaria. (GDJ)
Em sentia trista perquè no podia fer les coses que m'agradaven i em feien sentir bé. Ho vaig passar malament. (GDJ)

Els experts destaquen que la crisi de la pandèmia va esdevenir un moment d'aflorament de noves necessitats i d'accentuació d'algunes altres que ja es feien paleses anteriorment.

Les famílies expressen que el fet de romandre tancats a casa va suposar moltes dificultats i que fos necessari cercar noves estratègies per «ordenar» i entretenir la dinàmica diària d'infants i joves.

Emocionalment, va ser complicat perquè, de sobte, ens havíem d'adaptar a treballar des de casa amb una nena petita tancada tot el dia i no teníem temps per jugar... Vam intentar establir horaris per ordenar una mica la situació. No sabíem on anàvem, vam experimentar molts alts i baixos emocionals. (GDF)

Les famílies expressen les dificultats amb què es van trobar a l'hora de fer front a les classes virtuals: disponibilitat de recursos tecnològics per a cada membre de la família (ja que en moltes ocasions els adults també treballaven de manera telemàtica), manca de competències digitals per utilitzar de manera deguda el programari...

Hi havia molta desinformació i molt poca formació en les noves tecnologies. Et senties una mica orfe i desemparat. Si no haguéssim tingut l'oportunitat de tenir ordinadors per a tots, com ho hauríem fet? El món no estava preparat (ni ho està actualment) per a aquestes coses. (GDF)

Els infants i joves també destaquen el malestar i la desmotivació que els generava l'escolarització telemàtica, tot i que era l'única alternativa possible per poder seguir-se formant.

Les classes online eren més avorrides. Estàvem més despistats. Era massa estona davant d'una pantalla. Ens havíem d'esperar per parlar... El primer dia estava bé, però quan ja portaves uns dies cansava. (GDI)

Els experts destaquen que un dels efectes de la crisi de la pandèmia ha estat un notable increment de casos (especialment relacionats amb salut mental), fet que ha col·lapsat el sistema. També es fa palesa la sensació de solitud i aïllament que han experimentat moltes famílies, així com la precarietat, desconeixement i improvisació amb què es va haver d'actuar des de les institucions i els recursos per poder brindar-los una atenció adequada i donar resposta a les seues necessitats.

Va ser una època en què algunes famílies i infants van viure situacions molt penoses i precàries, i no podíem identificar fins a quin punt. Algunes ens van fer patir molt, ja que van quedar molt desconnectades i aquest sentiment d'aïllament es va agreujar. (GDSS)

Els infants i joves durant la pandèmia no es van sentir prou escoltats ni ben informats. La informació que es transmetia (especialment des dels mitjans) estava destinada bàsicament a la població adulta.

Ens han intentat garantir una seguretat, ens han sobreprotegit, però no enteníem el que passava al nostre voltant. (GDJ)

Angoixava molt veure que tota l'estona repetien la mateixa informació, però res era clar. (GDI)

Les famílies valoren que l'adaptació a la nova normalitat per part dels infants i adolescents ha sigut ràpida i favorable, especialment pel que fa al rendiment acadèmic i la sociabilització, aspectes del desenvolupament que els preocupaven i en els quals van apreciar certes mancances.

Els experts destaquen la resiliència dels infants i adolescents davant de la situació de pandèmia i la lliçó que han donat a la societat pel que fa a l'adaptació a les normatives, comportament i maduresa. Així mateix, es matisen diferències entre la manera de viure i afrontar la pandèmia entre infants i adolescents, tenint en compte que són franges vitals que no són iguals i que tampoc no ho són les seues necessitats.

Els nens i nenes han donat una lliçó de comportament, obediència, complir i respectar les normes. Estaven molt impactats i tenien por del que pogués passar tant a ells com a les persones del seu entorn. Els adolescents, una mica més rebels, s'han fet les seues normes basant-se en la seua pròpia resiliència, ja que ningú ha pensat en les seues necessitats a l'hora de prendre mesures, i han donat també un exemple de maduresa i intel·ligència. En general, tant infants com adolescents han mostrat sentit comú, valors, adaptació i flexibilitat, tot i haver viscut d'una manera frustrant, diferent i limitada. (GDP)

La salut mental i els hàbits saludables dels infants i joves de la ciutat:

Els infants i joves parlen més obertament sobre la salut mental i mostren preocupació per l'increment de patologies detectades entre el seu perfil de població, de la mateixa manera que ho fan els experts.

La salut mental ens preocupa. Hi ha moltes noves tecnologies, moltes coses noves, i és fàcil que a la gent li agradin i s'enganxin. (GDI)

Entre els joves està normalitzat el fet d'estar malament i buscar ajuda professional. El problema és quan arriba als adults. És un tema molt tabú. (GDJ)

Les famílies es mostren alerta per l'increment d'autolesions, suïcidis i altres trastorns presents en la població infantojuvenil de la ciutat. Creuen que els recursos destinats a atendre els infants i joves que pateixen algun problema de salut mental són insuficients actualment.

Pel que fa a salut mental, estem desprotegits. L'escola no pot atendre la necessitat concreta que necessita la persona. El Santa Maria està ple... i el missatge no arriba a la ciutat. (GDF)

Els experts fan constar que la vivència de la pandèmia ha fet aparèixer noves patologies i accentuar-ne d'altres que ja existien, com ara la hipersexualització, els trastorns de conducta i d'alimentació, les conductes autolítiques, les dificultats en les relacions socials, els retards en la parla i la comunicació, i algunes addiccions. Per tot això, assenyalen la importància d'atendre la salut mental dels infants i joves així com la necessitat de disposar de més recursos.

Amb la COVID s'han psiquiatritzat alguns aspectes i han aparegut i proliferat moltes manifestacions emergents. Tot i això, molts d'aquests aspectes ja venien d'abans de la pandèmia, però amb el confinament s'han accentuat. (GDS)

L'adolescència està fent uns alts i baixos molt més forts que tres anys enrere. Falten recursos a l'escola, recursos de salut mental. No tot és currículum i, per tant, hem de donar eines als alumnes perquè puguin afrontar les situacions que els afecten. (GDE)

Les famílies assenyalen l'alt consum d'alcohol (així com de begudes energètiques) i la facilitat que els joves tenen per poder adquirir aquest tipus de productes tot i ser menors d'edat. Consideren oportú apostar per polítiques que fomentin els hàbits saludables i afavoreixin que famílies de tots els perfils adquireixin coneixements sobre alimentació.

Els infants i joves no senten que els adults valorin prou la problemàtica de salut mental existent entre el seu perfil de població; a vegades perceben que no és visible i, en aquest sentit, consideren que hi ha una manca d'atenció envers les seues necessitats. Al mateix temps, també els dona la sensació que els problemes de salut mental en les persones joves segueix esdevenint un tema tabú per a alguns adults, els quals no la reconeixen o fan veure que no existeix.

A secundària es dona poca importància a la salut mental dels alumnes. Pots estar malament, però t'has d'aguantar i seguir endavant, estudiant... i al final empitjores. (GDJ)

No es dona importància a la nostra salut mental. Els amics s'han convertit en els psicòlegs. A vegades no vols anar a l'institut per estudiar, sinó per explicar-li alguna cosa a una amiga. Tot i així, encara que tinguis amics, sempre és millor explicar-l'hi a un professional. (GDJ)

L'oci i el lleure dels infants i joves de la ciutat:

Els infants i joves tornen a fer palesa la necessitat d'oferir més programació d'oci i lleure destinada a la població adolescent, ja que és la franja d'edat en què se segueix disposant de menys riquesa i diversitat d'activitats.

Hi ha locals on podem anar, però diuen que són de 10 a 16 anys. Els de 10 van allà i els de 15 no hi pintem res, estem en un altre moment... Hi hauria d'haver espais amb franges d'edat més acotades. (GDJ)

Hi ha espais per a la gent petita, per a la gent més gran, però no per la nostra edat. Entremig és anar a un banc, menjar pipes i parlar. (GDJ)

Les famílies valoren com a proposta de millora que s'incentivin més activitats municipals en diversos punts de la ciutat, amb més flexibilitat horària, que incentivin els joves a crear i construir, així com l'habilitació de més espais verds dins la mateixa ciutat.

Els experts destaquen la rellevància de l'oci i el lleure pel que fa al desenvolupament dels infants i adolescents, ja que es detecta un gran nombre d'usuaris que no accedeixen a l'oferta de la ciutat i, per tant, no duen a terme cap tipus d'activitat en el temps lliure. Aquest fet resultaria afavoridor per disminuir certes desigualtats entre tipologies de famílies i/o entre els mateixos infants i adolescents, i també ajudaria a pal·liar (en part) la problemàtica, patologies i trastorns que pateixen. També es destaca la poca oferta d'oci i lleure adreçada a infants i joves amb diversitat funcional.

Els infants i joves comparteixen la sensació que els manca temps lliure, ja que fan tantes activitats extraescolars que no els queda temps per fer cap altra activitat d'esbarjo que no estigui planificada. Aquesta sobreocupació del seu temps de lleure (fora de la franja horària escolar) els genera certa angoixa, esgotament i malestar, ja que es converteix en una rutina molt poc flexible i, a vegades, fins i tot incompatible amb el volum de deures i tasques escolars.

Tenim tan poc temps lliure i tanta feina, que arriba un punt en què en aquest temps lliure, mentre fem altres activitats, no el gaudim perquè estem pensant en la feina. A mi m'agrada quedar amb els amics per poder sortir a jugar a futbol, però no tinc temps. (GDJ)

Les famílies focalitzen les seues aportacions amb el concepte oci saludable (fora d'entorns com, per exemple, les discoteques).

Els experts plantegen la importància d'abandonar el concepte d'ajuda com quelcom assistencial i merament econòmic, i d'anar més enllà.

Als adolescents els fa falta oci sa més enllà d'anar a altes hores a la discoteca. (GDF)

Els experts plantegen la importància d'abandonar el concepte d'ajuda com quelcom assistencial i merament econòmic, i d'anar més enllà.

L'ús de les tecnologies:

Les famílies fan esment de la poca formació i desorientació que tenen els infants i joves pel que fa a competències digitals.

Parlem de generació digital i no en tenen ni idea. No hi ha educació digital. Saben utilitzar TikTok, però dius que t'has de baixar el Zoom i fer alguna cosa i ho hem de fer nosaltres (pares). Els falta educació en aquest sentit: només tenen coneixement de l'aspecte lúdic. (GDF)

Els infants i joves manifesten passar molt temps lliure utilitzant les noves tecnologies i gaudint-ne; es tracta d'una de les activitats que han destacat més a l'hora de parlar de com inverteixen el temps d'oci i lleure. Malgrat això, es mostren conscients, realistes i sensibilitzats davant dels perills que aquestes noves tecnologies poden suposar si s'abusa del seu ús.

Al principi aquestes coses noves semblen bones, però després són dolentes i surten problemes com depressions, ansietats, addiccions... (GDI)

Els experts manifesten que el confinament ha accentuat que alguns infants i joves es quedin a casa més que abans, i recorrin a mitjans electrònics per fer xarxa i comunicar-se en lloc d'acudir presencialment als serveis i recursos de lleure que abans solien freqüentar. Així doncs, el temps de consum i ús de pantalles esdevé quelcom que genera preocupació, ja que es percep que els infants i adolescents (especialment aquests) s'estan acostumant a estar sols i han agafat alguns hàbits que fan que no sentin la necessitat de mantenir contacte directe amb els iguals.

Hi ha un canal de comunicació que tenen molt interioritzat (el virtual), però no el de relacionar-se, interactuar, tocar-se... Tot això forma part del creixement i desenvolupament de la persona; les habilitats i competències socials. La socialització està coixa perquè s'han acostumat a relacionar-se mitjançant aparells electrònics. Amb la pandèmia s'ha potenciat aquest món paral·lel, la privacitat a banda de la col·lectivitat. (GDOL)

Les famílies assenyalen les xarxes socials com a elements que promouen d'alguna manera cert malestar entre els joves més enllà de les addiccions: infants i joves s'emmirallen en models allunyats de la realitat, cosa que els genera frustració i inseguretats i afavoreix el desenvolupament d'alguns trastorns.

Les xarxes socials i la vida supèrflua que consumeixen a través d'elles els generen frustració. No són prou madurs per assimilar els 3.000 likes o no likes, comentaris amb insults, etc. Els models que tenen no tenen res a veure amb la realitat. Però... i la pressió de qui no utilitza les xarxes? (GDF)

Hi ha nenes de 12 o 13 anys que diuen que volen estar més primes, com les influencers. Les nenes tenen moltes inseguretats en aquesta franja d'edat. El meu fill, que té 14 anys, s'ha apuntat al gimnàs i fa una dieta de proteïna. Això hauria d'estar prohibit. (GDF)

La realitat de la participació infantil i juvenil

Els experts remarquen la importància de revisar i reformular les accions, eines i metodologies (tant professionals com sociocomunitàries) adreçades a la promoció i desenvolupament de la participació infantil i juvenil adaptant-les tant a les seues necessitats com als nous temps i espais. Per fer-ho, plantegen la necessitat d'implicar els infants i adolescents des de la fase inicial de qualsevol projecte, fent-los-en partícips des del disseny, així com fomentar l'autogestió i la corresponsabilitat a l'hora de dur-lo a terme.

Els infants i joves creuen que segueixen mancant espais on poder fer palesa la seua opinió i sentir-se més escoltats. Esmenten que segueixen tenint poques oportunitats per compartir totes les propostes, percepcions o idees que tenen. A més a més, també destaquen que certes decisions es prenen des de l'adultocentrisme, sense ni tan sols escoltar-los, ja que es duen a terme projectes que no s'adapten a les seues inquietuds o necessitats.

Si som del consell d'infants, segur que ens escolten, però, si no, no tenim gaires oportunitats ni possibilitats perquè ho facin. (GDI)

Jo no em sento gaire escoltat. M'escolten una mica a casa i a tutoria, però fa falta més. (GDI)
Els adults a vegades pensen com quan ells eren joves; ara posen locals perquè a ells, de joves, els hi hagués agradat tenir locals... Però els gustos van canviant a mesura que passen els anys. Les nostres necessitats canvien. (GDJ)

L'educació a Lleida segons els infants i joves

Opinen que hi hauria d'haver modificacions entorn de la metodologia educativa usada dins dels centres, de manera que es potenciessin activitats més experimentals i engrescadores com ara els tallers, els projectes i els racons.

Crec que les escoles haurien de ser més divertides i engrescadores, que tinguis ganes d'anar-hi i aprendre més. Una altra cosa que trobo que està molt malament és que l'escola ocupa tot el dia. Que ho facin tot al matí com a l'institut, que acaba a les dues o tres de la tarda. (GDI)

Posen de manifest que el sistema d'avaluació mitjançant exàmens els sembla poc adequat, ja que consideren que l'aprenentatge que fan només per presentar-se a una prova no és prou profund i significatiu.

Ens fan aprendre coses per a un examen que al cap d'una setmana o menys se'ns obliden. Hauríem d'aprendre aquestes coses d'una altra manera i així potser sí que ens servirien. (GDI)
Basar tot el que sap una persona en l'examen és massa. No és que no hi hagi d'haver exàmens, però no haurien de ser l'única eina per avaluar-nos. (GDJ)

Destaquen la rellevància de disposar d'espais dins dels centres educatius on poder gaudir d'atenció de caràcter més individualitzat, ja que aquests espais afavoreixen el seu benestar. Així doncs, valoren positivament les iniciatives escolars amb què poden rebre una atenció basada en les seues pròpies necessitats i compartir sobre els seus sentiments, inquietuds i percepcions.

Falta més matèries i espais d'orientació personal. (GDJ)

Jo penso que s'haurien d'explotar més els punts forts, una persona desinteressada per les llençgues que pogués centrar-se en altres assignatures. Centrar-se en les potencialitats i fortaleces i no en les coses en què flaquegem. (GDJ)

Potencialitats de la ciutat i propostes de millora

Els experts destaquen les potencialitats de Lleida com a ciutat educadora i la importància de fer xarxa entre recursos per a l'atenció dels infants i joves de la ciutat, però detecten certa manca de comunicació, ja que molts dels recursos passen desapercibuts o són gairebé desconeguts per als infants i joves de la ciutat.

Es remarca la importància del treball en xarxa i la necessitat d'incorporar altres agents de la comunitat per enriquir la tasca educativa que es fa des del lleure.

Les famílies fan una crítica d'alguns espais de la ciutat, els quals estan en desús o mal estructurats i es podrien aprofitar molt més, com per exemple els patis escolars (als quals els joves entren sense permís per poder jugar fora d'horari lectiu), alguns parcs sense ombra i amb poques infraestructures, etc.

Els equipaments dels parcs fan riure. Són molt poc lúdics, no tenen prou ombra, poques zones verdes... És una crítica constructiva, però on les heu posat? Dins la ciutat tot és tan dur, ple de sorra, colors grisos... Falten més zones verdes i equipar les que ja hi ha, com per exemple la zona del canal. (GDF)

Els infants i joves coincideixen en el fet que la informació no els arriba i, per aquest motiu, potser no hi acaben participant.

Jo crec que ens arriba poc la informació. No sabia que des de la Palma munten activitats que poden fer. Falta comunicar les activitats que es fan. (GDJ)
La Palma? Oferta de Lleida Jove? M'he assabentat avui que existia. (GDJ)

Els experts incideixen en la importància de la tasca comunitària i de carrer. Llocs com els centres cívics (acaparats per adults, amb limitacions horàries i poca disponibilitat d'espais) estan quedant obsolets, i aquesta manca d'atractiu fa que els infants i joves es reunixin en altres indrets on senten més llibertat per poder ser ells mateixos, com el mateix carrer.

A vegades les necessitats dels infants i joves no encaixen amb les infraestructures i normatives dels espais, ja que tenen uns altres valors o inquietuds i des d'allà no es promouen ni respecten. (GDJ)

Les famílies destaquen que la manca d'oci i lleure és el fet que genera més queixa entre la població infantil i juvenil, com també la poca disponibilitat de transports públics (especialment durant el cap de setmana), fet que dificulta que puguin moure's i participar en algunes activitats sense dependre dels adults perquè els acompanyin. Tot i així, els carrils bici han afavorit que algunes zones quedin més ben comunicades. Al mateix temps, també remarquen la importància que tots els barris disposin dels mateixos equipaments municipals adreçats a infants i adolescents, especialment esportius i d'oci i lleure, ja que hi ha certes desigualtats.

Els experts proposen la idea d'utilitzar més els espais urbans, públics (com els patis de les escoles) i de carrer en el context d'oci i lleure, aprofitant-los per educar, i explotar més els plans educatius d'entorn per donar dinamisme a aquests espais des d'una perspectiva comunitària. Com a proposta de millora, es considera oportú revisar els plans educatius d'entorn, ja que es comparteix la sensació que no acaben de funcionar del tot. Destaquen novament la importància d'invertir en la formació dels professionals en relació amb l'acompanyament emocional (en tots els àmbits) per tal de poder prevenir i detectar situacions, fer derivació a recursos, etc., i també potenciar el treball col·laboratiu entre professionals diversos per afavorir integralment l'atenció que es brinda al col·lectiu de famílies, infants i adolescents. També emfatitzen la importància de potenciar una educació per a la participació formant els professionals i agents que treballen amb infants i adolescents (encara que sigui un procés costós), perquè puguin acompanyar-los en els processos participatius i esdevinguin referents professionals amb eines per fer un guiatge.

En l'àmbit de l'educació es recomana:

- Analitzar l'increment del nombre d'alumnes matriculats en centres específics d'educació especial tot i la legislació d'impuls a la inclusió educativa de l'alumnat amb diversitat funcional.
- Impulsar la perspectiva de gènere i interseccional en els centres d'educació primària i secundària a partir de la formació continuada dels docents d'aquestes etapes i de la conscienciació de l'alumnat envers la igualtat de drets, sense actituds discriminatòries per motius de gènere i orientació sexual.
- Diagnosticar les dificultats i obstacles per avançar en la inclusió educativa de les persones amb diversitat funcional i presentar alternatives a curt i mitjà termini per assolir els objectius del Departament d'Educació quant a l'educació inclusiva.
- Promoure el bon ús de les tecnologies digitals, amb formació als professionals de l'educació en competència digital docent que atengui una identitat digital adequada i per un ús segur, de protecció i prevenció, des del coneixement dels drets personals i dels altres. Al mateix temps, potenciar també l'educació en competència digital i ús de les TIC entre les famílies per abordar la bretxa digital existent (així com prevenir-la) entre els diversos perfils de població de la ciutat.

En l'àmbit de la salut es recomana:

- Avançar en la col·laboració dels serveis de salut i educatius en el desenvolupament d'accions conjuntes orientades a la divulgació i educació en hàbits saludables per a la població infantil i juvenil.
- Mantenir la formació i campanyes de sensibilització en educació afectiva i sexual positiva per donar continuïtat a la bona tendència de disminució d'embarassos en la població juvenil de la ciutat, especialment per als adolescents, en l'educació secundària obligatòria i postobligatòria, així com en centres d'educació no formal.
- Proporcionar criteris per a una posició personal crítica davant dels models de relacions jeràrquiques de domini, poder, submissió o discriminació entre els sexes promoguts en continguts d'adults, audiovisuals i musicals, entre d'altres.

- Dissenyar i implementar polítiques preventives dirigides a les famílies, infants i adolescents per afavorir el treball en xarxa dels professionals davant l'elevat increment de diagnòstics de problemes de salut mental.

En l'àmbit de l'oci i del lleure es recomana:

- Reprendre els programes dirigits a infants i joves que es van aturar a causa de la pandèmia, especialment de manera grupal i presencial.
- Com en els informes anteriors de l'Observatori, analitzar les necessitats diferencials de la infància i adolescència de 12 a 16 anys de la ciutat per dissenyar espais i recursos d'oci i lleure gratuïts que hi donin resposta.
- Estudiar vies de consulta i participació a les franges d'edat infantil i juvenil per conèixer directament les seues expectatives culturals i d'oci i lleure.
- Flexibilitzar la dinamització d'espais físics de la ciutat en entitats i associacions per tal de fomentar l'esbarjo i el lleure de la infància i adolescència.
- Potenciar el lleure inclusiu, no segregador, que tingui en compte els infants i joves amb diversitat funcional.

En l'àmbit de la participació es recomana:

- Avaluar la participació real dels infants i joves de la ciutat de Lleida en relació amb el nombre de participants per recursos i programes, tipus de participació (escala de Hart) i propostes de desenvolupament i impuls de la participació.
- Fomentar una participació real, no simbòlica, dels infants i adolescents de la ciutat, fent-los corresponsables en la presa de decisions que els afecten directament a través d'accions tangibles.
- Promoure l'agència i l'empoderament dels infants i adolescents de la ciutat a través de processos participatius vinculants.
- Repensar espais físics de la ciutat (places, carrers, espais de mobilitat...) per tal de fomentar la participació d'infants i adolescents.
- Diversificar els processos de participació per tal de fer-los més inclusius i realment participatius per a tota la infància i adolescència de la ciutat, també amb diversitat funcional, de diferents gèneres o de diverses cultures.

En l'àmbit de serveis socials es recomana:

- Impulsar programes de parentalitat positiva per atendre les necessitats específiques de la infància i l'adolescència de la ciutat en situació de vulnerabilitat, i donar suport a les seues famílies.
- Fomentar polítiques que permetin millorar la inclusió dels joves migrants sense referents familiars, els quals es troben sovint estigmatitzats per raons culturals i per falta de referents familiars.
- Dissenyar un protocol específic encaminat a l'atenció, detecció precoç i prevenció de problemes derivats de processos de separació i divorci que afecten directament infants i adolescents de la ciutat, els quals els generen necessitats emocionals específiques que poden derivar en problemes de salut mental.
- Analitzar i revisar les polítiques per la reducció de les situacions de la vulnerabilitat, ja que aquestes situacions s'incrementen malgrat l'existència de plans i iniciatives a la ciutat.

Aquestes recomanacions, adreçades a la infància i a l'adolescència, a les famílies i al context pròxim de la realitat de la infància i de l'adolescència (el professorat i els educadors; els professionals de la salut, el lleure i els serveis socials; les associacions i iniciatives veïnals i comunitàries, així com les institucions i administracions públiques), van ser detectades com a problemes emergents en el seu moment.

Ara mateix, totes les recomanacions reclamen, de manera urgent i inajornable, una sensibilització, atenció i participació de tots els sectors, amb actuacions en diferents camps, així com una revisió de les recomanacions que fins ara no han estat escoltades.

L'Observatori preconitza finalment abordar aquestes recomanacions de manera intersectorial i amb accions en tots el àmbits, des d'una perspectiva potenciadora de les capacitats d'infants i adolescents, involucrant-los en la planificació de les accions.

Experts i famílies participants

Experts participants:

Alexandra Rivero
Alícia Ruiz
Anna Maria Cuñat
Àngel Pedra
Anna Clotet
Antonia Bardina
Blanca Moreno
Diana Martí
Èric Morros
Estefania Revés
Ester Gibert
Gregori Rodie
Helena Ayuso
Isabel Fernández
Isabel Prats
Janina Ballesté
Jordi Baiget
Judit Anaya
Judit Ribes
Laura Ayllón
Lluc Flotats
María José Gòdia
Marta Escolà
Marta Gómez
Mayte Bautista
Montse Sabaté
Pilar Atienza
Pilar Leza
Quim Benabarre
Rafa Gimena
Rous Martínez
Samira Elansari
Sonia Notario
Teresa Farré
Txell Bosch
Valentí Pallarés

Famílies participants:

Anna Martí
Aziza el Shaely
Daniel Serra
M. Carme Alonso
Marina de Torres
Montse Colell
Sara Kessab

Els informes anteriors

La ciutadania té a la seua disposició els informes i les dades de l'evolució de la situació de la infància i l'adolescència de la ciutat vinculades a tots els àmbits d'estudi:

<https://educacio.paeria.cat/lleida-participa/consell-assessor-municipal-de-la-infancia-i-ladolescencia/observatori-de-la-infancia>

Primer informe sobre l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida (anys 2009-2010)

Segon informe sobre l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida (anys 2011-2012)

Tercer informe sobre l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida (anys 2013-2014)

Quart informe sobre l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida (anys 2015-2016)

Cinquè informe sobre l'estat de la infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida (anys 2017-2018)

La infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida

6è informe, 2019-2020 (versió resumida)

Autors:

M. Àngels Balsells, Jordi L. Coiduras, Eduard Vaquero,
Marta Alegret, Àngels Adrover, Carla Aritzeta i Marta Gilart.

Disseny i maquetació:

Eduard Vaquero

Observatori de la Infància i l'Adolescència de Lleida:

Universitat de Lleida
Servei d'Educació, Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes de l'Ajuntament de Lleida

Comissió de seguiment de l'Observatori de la Infància i l'Adolescència de Lleida:

M. Àngels Balsells, direcció tècnica, Departament de Pedagogia de la
Universitat de Lleida
Jordi Coiduras, Departament de Pedagogia de la Universitat de Lleida
Marta Alegret, Servei d'Educació, Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets
Civils i Feminismes de l'Ajuntament de Lleida
Àngels Adrover, Servei d'Educació, Regidoria d'Educació, Cooperació,
Drets Civils i Feminismes de l'Ajuntament de Lleida

© del text: els autors

© Ajuntament de Lleida

© Departament de Pedagogia de la Universitat de Lleida

Impressió: Impressus

Dipòsit legal: L 801/2022

Lleida, 20 de novembre de 2022

La infància i l'adolescència de la ciutat de Lleida
6è informe, 2019-2020

Observatori de la Infància i l'Adolescència de Lleida